

ČESKÁ REPUBLIKA
N Á L E Z
Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Pavla Šámala, soudce Jaromíra Jirsy a soudce zpravodaje Jiřího Přibáně o ústavní stížnosti stěžovatele **L. K.**, zastoupeného prof. JUDr. Tomášem Grívnou, Ph.D., advokátem, sídlem Revoluční 1044/23, Praha 1, proti vyrozumění Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 10. prosince 2024, č. j. 1 VZN 1757/2024-23, vyrozumění Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 17. září 2024, č. j. 2 KZN 42/2024-17, a trvajícímu jinému zásahu Generální inspekce bezpečnostních sborů spočívajícímu v nezpřístupnění spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu příslušníků Policie České republiky při zásahu v budově Filozofické fakulty Univerzity Karlovy ze dne 21. 12. 2023, za účasti **Vrchního státního zastupitelství v Praze, Městského státního zastupitelství v Praze a Generální inspekce bezpečnostních sborů**, jako účastníků řízení, takto:

- I. **Generální inspekce bezpečnostních sborů postupem spočívajícím v nezpřístupnění spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu Policie České republiky při zásahu v budově Filozofické fakulty Univerzity Karlovy ze dne 21. 12. 2023 porušila základní právo stěžovatele na účinné vyšetřování vyplývající z práva na život podle článku 6 Listiny základních práv a svobod a článku 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.**
- II. **Generální inspekci bezpečnostních sborů se zakazuje, aby pokračovala v porušování stěžovatelových základních práv, a přikazuje se jí, aby stěžovateli zpřístupnila spis související s šetřením shora uvedeného postupu Policie ČR, vedený pod č. j. GI-4151-70/ČJ-2023-842011-K.**
- III. **Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.**

IV. O. J., B. J. a L. A. se postavení vedlejších účastníků řízení nepřiznává.

Odůvodnění:

I.**Skutkový stav věci a průběh předchozího řízení**

1. Ústavní soud se v nyní posuzované věci zabýval ústavností postupu a rozhodnutí policejních orgánů a státních zastupitelství v souvislosti s šetřením postupu příslušníků Policie ČR při zásahu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze („FF UK“) dne 21. 12. 2023. Obětí střelby na této fakultě se stala rovněž stěžovatelova dcera.

2. Z obsahu ústavní stížnosti a přiložených listin se podává, že podáním ze dne 18. 6. 2024 se stěžovatel u Generální inspekce bezpečnostních sborů („GIBS“) domáhal nahlédnutí do spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu příslušníků Policie České republiky při zásahu v budově FF UK. GIBS stěžovatele dopisem ze dne 27. 6. 2024 vyrozuměla, že jeho žádosti o nahlédnutí do spisového materiálu nevyhoví, neboť šetření týkající se postupu příslušníků Policie České republiky při zásahu na FF UK nevedla podle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), nýbrž v rámci plnění dalších úkolů GIBS podle § 2 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů („zákon o GIBS“). V průběhu šetření nezjistila GIBS skutečnosti, které by ji opravňovaly k zahájení úkonů trestního řízení ve smyslu § 158 odst. 3 trestního řádu. GIBS dále uvedla, že prověřováním okolností střelby na FF UK se zabývala Policie České republiky, konkrétně pak Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy (pozn. Ústavního soudu: usnesením tohoto policejního orgánu č. j. KRPA-417973-1387/TČ-2023-000071 ze dne 14. 6. 2024 byla trestní věc podle § 159a odst. 2 trestního řádu odložena, neboť podezřelý spáchal na místě činu sebevraždu). Z hlediska uplatnění procesních práv včetně práva nahlížet do spisu, GIBS stěžovatele odkázala právě na toto trestní řízení.

3. Stěžovatel následně (31. 7. 2024) podal Městskému státnímu zastupitelství v Praze („městské státní zastupitelství“) podnět k přezkumu postupu GIBS, který nepovažoval za zákonný, neboť se v řízení vedeném GIBS považoval za poškozeného ve smyslu trestního řádu. Uvedl, že přestože GIBS nezahájila trestní řízení, nebrání to státnímu zástupci, aby podle § 157 odst. 2 písm. a) trestního řádu policejnímu orgánu uložil provedení takových úkonů, které je oprávněn provést a jichž je třeba k objasnění věci nebo ke zjištění pachatele. Dle stěžovatele byl coby poškozený současně oprávněn vyžadovat od policejního orgánu spisy včetně spisů, v nichž nebylo zahájeno trestní řízení.

4. Státní zástupce městského státního zastupitelství napadeným vyrozuměním stěžovateli sdělil, že GIBS ve věci vedené pod č. j. GI-4151-70/ČJ-2023-842011-K nevedla prověřování, nýbrž opatrovala a vyhodnocovala podklady v rámci zákonných povinností vyplývajících ze zákona o GIBS. Účelem šetření bylo zjištění, zda v souvislosti s činy D. K. mohlo dojít ze strany některého příslušníka či zaměstnance Policie České republiky k jednání, které by nasvědčovalo podezření ze spáchání trestného činu. Po přezkoumání spisu GIBS dospělo městské státní zastupitelství k závěru, že není důvod ukládat provedení dalších úkonů podle § 157 odst. 2 trestního řádu směřujících k objasnění věci, neboť v celém průběhu opatrování a vyhodnocování informací

o činnosti Policie České republiky v souvislosti s činy D. K. nebyly zjištěny skutečnosti důvodně nasvědčující podezření ze spáchání trestného činu osobou spadající do působnosti GIBS.

5. Podáním ze dne 5. 11. 2024 se stěžovatel obrátil na Vrchní státní zastupitelství v Praze („vrchní státní zastupitelství“). Zdůraznil, že bez možnosti přístupu do spisu se nemůže přesvědčit, zda GIBS a státní zástupce vyhodnotili všechny relevantní informace objektivním způsobem. Dovolával se svého práva na účinné vyšetřování, které musí být nestranné, důkladné a dostatečné, rychlé a podrobené kontrole veřejnosti a umožňující aktivní participaci poškozeného.

6. Vrchní státní zastupitelství vyhodnotilo podání stěžovatele jako podnět k výkonu dohledu nad postupem městského státního zastupitelství ve smyslu § 12d odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Napadeným rozhodnutím jej označilo za nedůvodný, neboť v namítaném postupu městského státního zastupitelství nezjistilo pochybení, a zopakovalo, že GIBS na základě provedeného šetření neshledala ze shromážděných podkladů podezření ze spáchání trestného činu (zabývalo se trestnými činy zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, či maření úkolu úřední osoby podle § 330 téhož zákona), a proto nevystal důvod k sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení a zahájení prověřování podle § 158 odst. 3 a násl. trestního řádu. Vrchní státní zastupitelství doplnilo, že pozitivní závazek státu vést účinné vyšetřování byl naplněn v souvislosti se shora uvedeným řízením vedeným Krajským ředitelstvím policie hlavního města Prahy, v němž stěžovatel aktivně uplatnil práva poškozeného. Potvrdilo rozhodnutí GIBS, jež stěžovateli neumožnila nahlédnout do spisu, neboť šetření GIBS v režimu § 2 odst. 4, 5 zákona o GIBS je neveřejné a státní zástupce není orgánem, který by případně přezkoumával důvodnost odepření nahlédnutí do spisu GIBS vedeného ohledně šetření, ve kterém se nejedná o prověřování podezření ze spáchání trestného činu, neboť pouze ohledně takového řízení (§ 2 odst. 1, 2 zákona o GIBS) může uplatnit svá dozorová oprávnění.

II.

Argumentace stěžovatele

7. Stěžovatel se domáhá zrušení napadených rozhodnutí a současně Ústavní soud žádá, aby vrchnímu státnímu zastupitelství zakázal pokračovat v zásazích porušujících právo stěžovatele na účinné vyšetřování a přikázal mu, aby pokračovalo v řízení o podání stěžovatele ze dne 5. 11. 2024 (z hlediska petitu ústavní stížnosti srov. dále). Dovolává se porušení svých základních práv zaručených čl. 2 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

8. Stěžovatel uvádí, že rozhodnutím vrchního státního zastupitelství, a před tím též rozhodnutím a postupem městského státního zastupitelství a GIBS, bylo porušeno jeho právo na účinné vyšetřování. S odkazem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva („ESLP“) i Ústavního soudu vymezuje základní východiska tohoto pozitivního lidskoprávního závazku včetně povinnosti zajistit aktivní účast poškozeného i kontrolu ze strany veřejnosti. Zdůrazňuje, že právo na účinné vyšetřování svědčí i pozůstalým. Stěžovatel předkládá z jeho pohledu ústavně konformní výklad pojmu „vyšetřování“, které – coby institut, jenž má původ v judikatuře ESLP – nelze omezovat vnitrostátní úpravou, např. zahájením trestního stíhání či zahájením úkonů trestního řízení. Opětovně

se dovolává práva nahlédnout do spisu. Stěžovatel rozporuje závěr vrchního státního zastupitelství, že „GIBS nepřijala oznámení obsahující hájitelné tvrzení o podezření ze spáchání trestného činu (zejména) příslušníkem Policie ČR“. Odkazuje na Zprávu vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny ze dne 23. 1. 2025, která upozorňuje na některé nedostatky v oblasti operačního a taktického řízení před zahájením střelby a zakládá hájitelné tvrzení o potenciálně chybném postupu policejních orgánů.

III.

Průběh řízení před Ústavním soudem

9. Ústavní soud vyžádal vyjádření vrchního a městského státního zastupitelství i vyjádření GIBS.

10. Vrchní státní zastupitelství odkázalo na obsah napadeného vyrozumění. Doplnilo, že jelikož stěžovatelova dcera nezemřela rukou příslušníka Policie České republiky (či jiného bezpečnostního sboru), nebyla GIBS věcně příslušná k prošetření jejího úmrtí v souvislosti s uvedeným útokem na FF UK, přičemž ani z prvotních informací o předmětných událostech či z podkladů, které GIBS následně shromáždila během svého šetření podle § 2 odst. 4, 5 zákona o GIBS zahájeného z vlastní iniciativy, nevystalo podezření, že by ze strany příslušníka Policie České republiky (či jiného bezpečnostního sboru) došlo k pochybení. Dále uvedlo, že plnění úkolů svěřených GIBS podle § 2 odst. 4, 5 zákona o GIBS nepodléhá dozorové pravomoci státního zástupce. Státní zastupitelství se vyjádřilo, že postupu Policie České republiky věnovala odpovídající pozornost také kontrolní složka Policie České republiky. Státní zastupitelství následně podrobně popsalo průběh pátrání po D. K. v době, jež bezprostředně předcházela zahájení střelby na FF UK.

11. Městské státní zastupitelství se k ústavní stížnosti nevyjádřilo.

12. GIBS ve vyjádření zrekapitulovala průběh předchozího řízení. Vyjádřila přesvědčení, „že judikaturou Ústavního soudu a ESLP vymezený pojem účinného vyšetřování, jehož součástí je i právo na přístup do spisu, vyplývající přímo z ústavních předpisů a aplikovatelné ve všech fázích činnosti GIBS, se v tomto případě na stěžovatele neuplatní.“ Uvedla, že pozůstalí po zavražděných nejsou poškozenými nebo oběťmi ve věci šetřené GIBS, a tudíž nejsou oprávněni uplatňovat práva poškozených nebo obětí, a to např. nahlížením do spisu.

13. GIBS dále uvedla, že část spisu nelze zpřístupnit, a to vzhledem k tomu, že je vedena v režimu zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti ve stupni utajení „Vyhrazené“. Spis obsahuje utajované informace, jejichž vyzrazení by mohlo být nevýhodné pro zájmy České republiky a mohlo by mít za následek zmaření, ztížení anebo ohrožení prověřování nebo vyšetřování. Spisový materiál obsahuje citlivé informace o taktických a metodických postupech a zásadách činnosti Policie České republiky a GIBS i způsobu, jakým tyto orgány činné v trestním řízení postupují při šetření, prověřování a vyšetřování trestné činnosti (např. úřední záznamy obsahující taktické informace k provádění služebních úkonů, taktické postupy zásahové jednotky, atd.).

14. GIBS se (k přímému dotazu Ústavního soudu) vyjádřila rovněž k relevanci rozsudku ESLP ve věci *Ribcheva a ostatní proti Bulharsku*. Zdůraznila, že povinností plynoucím

z tohoto rozhodnutí vyhověla, a to zejména v průběhu veřejného jednání sněmovního výboru pro bezpečnost konaného dne 6. 6. 2024. Na tomto jednání GIBS dle svého vyjádření zodpovídala nejen dotazy poslanců, ale rovněž dotazy pozůstalých. Dále uvedla, že ředitel GIBS se osobně sešel s některými pozůstalými, včetně stěžovatele dne 19. 6. 2024. Vytvořila tak prostor, kde mohly být zodpovězeny dotazy, které nebylo vhodné řešit veřejně za přítomnosti sdělovacích prostředků. Stěžovateli byl 25. 6. 2024 rovněž zaslán závěr činnosti GIBS. Podle GIBS byly stěžovateli poskytnuty dostačující informace a závěry, na jejichž základě se mohl rozhodnout, zda bude uplatňovat svá práva, popřípadě zda se bude domáhat odškodnění či nikoliv.

15. Ústavní soud současně dotazem adresovaným Krajskému ředitelství policie hlavního města Prahy ověřil, že tento policejní orgán v rámci shora uvedeného trestního řízení vedeného proti D. K. nehodnotil postup policistů zasahujících v budově FF UK. Podle krajského ředitelství šetření okolností samotného zásahu a případného pochybení ze strany Policie ČR bylo v gesce kontrolních orgánů, zejména pak GIBS a Úřadu vnitřní kontroly Policejního prezidia České republiky („Úřad“).

16. Úřad k dotazu Ústavního soudu uvedl, že neeviduje žádnou žádost stěžovatele o zpřístupnění spisu vedeného Úřadem v souvislosti s prověřováním postupu Policie České republiky při zásahu na FF UK ze dne 21. 12. 2023. K navazujícímu dotazu Ústavního soudu upřesnil, že postupy (včetně vnitřní kontroly) prováděné dle pokynu policejního prezidenta č. 44/2018, o vnitřní kontrole, získávání údajů, referenčním průzkumu a vyřizování podání (vnitřní kontrolní řád) jsou svojí povahou procesy *sui generis* a zpravidla nemají žádné účastníky řízení ve smyslu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád („správní řád“). Právo nahlížet do takových spisů se proto neuplatňuje podle § 38 odst. 1 správního řádu jako právo účastníka řízení, nýbrž podle konstantní judikatury tuzemských soudů svědčí oprávněné osobě přiměřeně v souladu s § 154 odst. 1 správního řádu právo na nahlížení do spisu podle § 38 odst. 2 tohoto zákona. V takovém případě žadatel musí prokázat právní zájem na nahlédnutí do spisu. Úřad doplnil, že v případě, že by žadateli svědčilo postavení oprávněné osoby a byl prokázán právní zájem, posuzoval by, zdali není vážný důvod pro neposkytnutí částí konkrétního spisu z důvodu ochrany veřejného zájmu.

17. Tato vyjádření zaslal Ústavní soud stěžovateli na vědomí. Stěžovatel – stručně shrnuto – ve své replice uvedl, že z obsahu těchto vyjádření nevyplývají skutečnosti, které by zakládaly nedůvodnost podané ústavní stížnosti, na které nadále v plném rozsahu trvá.

18. V průběhu řízení požádali v záhlaví uvedení O. J., B. J. a L. A. o přiznání postavení vedlejších účastníků řízení podle § 76 odst. 3 zákona o Ústavním soudu s odůvodněním, že výsledek řízení o stěžovatelem podaném návrhu bude mít přímý dopad do jejich právní sféry. Toto hodnocení Ústavní soud nezpochybňuje, je totiž zjevné, že nosné závěry tohoto nálezu „svědčí“ i dalším pozůstalým obětí střelby na FF UK. Vstup do řízení přesto nepřipustil, a to proto, že z podání žadatelů není zřejmé, zda postupovali obdobně jako stěžovatel, tj. zda se domáhali nahlédnutí do spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu příslušníků Policie České republiky. Nepřiznání postavení vedlejších účastníků řízení však pro žadatele nemá nepříznivý právní význam, neboť – řečeno ještě jednou – nic jim nebrání, aby s odkazem na tento nálezh vůči GIBS uplatnili svá základní práva obdobně jako stěžovatel.

IV. Splnění podmínek řízení

19. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas k tomu oprávněným stěžovatelem. Stěžovatel je právně zastoupen advokátem v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní soud je k přezkoumání ústavní stížnosti příslušný.

20. Z hlediska formulace petitu návrhu Ústavní soud dále uvádí, že ačkoliv stěžovatel výslovně napadá toliko vyrozumění vrchního státního zastupitelství, z obsahu ústavní stížnosti lze dovodit, že rozporuje rovněž jemu předcházející vyrozumění městského státního zastupitelství (srov. ústavní stížnost, bod 18). Takto materiálně pojímaná ústavní stížnost je ve vztahu k oběma rozhodnutím přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv. Ústavní soud dodává, že napadená vyrozumění státních zastupitelství lze označit za rozhodnutí ve smyslu § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Ústavní soud již dříve potvrdil, že za rozhodnutí zasahující do ústavních práv lze považovat i sdělení vyššího státního zastupitelství, kterým byl vyřízen podnět k přezkoumání postupu nižšího státního zastupitelství (srov. usnesení sp. zn. III. ÚS 3246/21 ze dne 12. 4. 2022). Totéž lze uvést na adresu vyrozumění městského státního zastupitelství, jímž bylo rozhodnuto o návrhu rozporujícím postup policejního orgánu.

21. Stěžovatel dále vedle rozhodnutí státních zastupitelství výslovně napadá i postup vrchního státního zastupitelství spočívající v tvrzeně trvajícím zásahu do stěžovatelova základního práva na účinné vyšetřování. K takto formulované konstrukci petitu ústavní stížnosti Ústavní soud uvádí, že obdobně jako v případě rozhodnutí státních zastupitelství posoudil stěžovatelův návrh materiálně. Z obsahu ústavní stížnosti i repliky stěžovatele (srov. bod 18) totiž vyplývá, že jádro argumentace stěžovatele a předmět sporu souvisí s otázkou, zda stěžovateli svědčí, vzhledem k okolnostem případu, právo na účinné vyšetřování i v řízení, které vedla GIBS. Stěžovatel se v průběhu předchozího řízení i nyní v řízení před Ústavním soudem v konečném důsledku domáhá zpřístupnění spisu vedeného GIBS v souvislosti s vyšetřováním zásahu Policie ČR v budově FF UK ze dne 21. 12. 2023. Z těchto důvodů Ústavní soud považoval GIBS za účastníka, a ne za vedlejšího účastníka řízení.

22. Ústavní soud konečně při posouzení podmínek řízení uvádí, že si je vědom závěrů své předchozí judikatury, z níž se podává, že ústavní stížnost proti rozhodnutí má obecně přednost před stížností zásahovou. Jelikož stejný akt veřejné moci nemůže mít dvojí povahu, platí, že je-li tvrzený protiústavní postup orgánu veřejné moci zakončen rozhodnutím, může být předmětem přezkumu Ústavním soudem právě jen toto rozhodnutí. Případný jiný zásah je zkonsumován ve výsledném rozhodnutí a sám o sobě není způsobilý zasáhnout základní práva stěžovatele. Tento závěr potvrzuje ustálená judikatura Ústavního soudu týkající se definičního vymezení jiného zásahu orgánů veřejné moci ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky, podle které „*pojem jiného zásahu orgánů veřejné moci nutno chápat tak, že zpravidla půjde o převážně jednorázový, protiprávní a zároveň protiústavní útok těchto orgánů vůči základním ústavně zaručeným právům a svobodám, který v době útoku představuje trvalé ohrožení po právu existujícího stavu, přičemž takový útok není výsledkem řádné rozhodovací pravomoci těchto orgánů a jako takový se vymyká obvyklému přezkumnému řízení; z této skutečnosti pak musí vyplynout, že důsledkům takového zásahu orgánu veřejné moci,*

neplnoucím z příslušného rozhodnutí, nelze čelit jinak, než ústavní stížností“ (srov. usnesení sp. zn. IV. ÚS 170/98 ze dne 1. 10. 1998).

23. Převeďeno na okolnosti nyní posuzovaného případu by to znamenalo, že Ústavní soud odmítne stěžovatelův návrh v části týkající se jiného zásahu (znepřístupnění spisu) pro nepřislusnost, neboť postup GIBS byl přezkoumán státními zastupitelstvími, která ve věci vydala napadená rozhodnutí. Takový postup by ovšem Ústavní soud považoval za projev nepřislusného formalismu, proti němuž ve své praxi ustáleně brojí. Odmítl-li by se totiž stěžovatelovým návrhem směřujícím proti (materiálně posouzenému) zásahu GIBS zabývat s odůvodněním, že byl zkonsumován navazujícími rozhodnutími – vyrozuměními státních zastupitelství, zbavil by stěžovatele jediného účinného prostředku ochrany jeho základních práv, porušených trvajícím zásahem orgánu veřejné moci (GIBS) spočívajícím v nezpřístupnění spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu příslušníků Policie České republiky při zásahu v budově FF UK (srov. dále).

V.

Vlastní posouzení

24. Podstatou ústavní stížnosti je nesouhlas stěžovatele s rozhodnutími a postupem GIBS a státních zastupitelství v souvislosti s šetřením možného pochybení příslušníků Policie ČR při zásahu proti střelci na FF UK. Stěžovatelovy námitky směřují k tzv. předprocesnímu postupu policejních orgánů (GIBS), jenž není součástí trestního řízení podle trestního řádu a v jehož rámci se provádí operativní policejní práci potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin.

25. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy České republiky soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že na základě jejího čl. 87 odst. 1 písm. d) rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod.

26. S ohledem na shora učiněné závěry související s posouzením podmínek řízení a vymezením předmětu řízení o stěžovatelově návrhu Ústavní soud předně uvádí, že svou pozornost zaměřil na okolnost nezpřístupnění spisu GIBS, coby trvajících zásahu do základních práv stěžovatele. Z hlediska přezkumu napadených vyrozumění státních zastupitelství postačí uvést, že ústavní stížnost je v části směřující proti nim zjevně neopodstatněná podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, což je dáno podstatou nyní posuzované věci. Případné zrušení těchto rozhodnutí by nebylo způsobilé zajistit naplnění stěžovatelem formulovaného požadavku, jenž je podstatou jím namítaného zásahu, resp. tento požadavek (zpřístupnění spisu GIBS) by byl dosažen jen s využitím široké a ve značném rozsahu nepředvídatelné interpretace předpisů podústavního (trestního) práva, což Ústavní soud s ohledem na zásadu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti orgánů veřejné moci nepřipustil. Státním zastupitelstvím je nutno dát zapravdu v tom, že nyní posuzovaná věc se nacházela v tzv. předprocesní fázi, jež – jak již bylo řečeno – není součástí trestního řízení, v němž teprve se uplatní dozorová oprávnění státního zástupce, umožňující mj. uložení provedení úkonů podle 157 odst. 2 trestního řádu. Odmítl-li proto státní zastupitelství stěžovatelův požadavek směřující ke zpřístupnění spisu GIBS pro nedostatek dozorových či navazujících dohledových oprávnění, nelze to v nyní posuzovaném případě považovat za projev nepřislusného protiústavní svévole, protože tento postup a závěr má svou oporu v předpisech podústavního práva upravujících trestní proces.

27. Na nyní posuzovaný případ ovšem dopadají nosné právní závěry ESLP vyjádřené v rozsudku ve věci *Ribcheva a ostatní proti Bulharsku* ze dne 30. 3. 2021, č. stížností 37801/16, 39549/16 a 40658/16, v němž tento soud rozhodl o porušení procesní složky článku 2 Úmluvy z důvodu nedostatečného prošetření údajných pochybení při plánování a vedení policejní operace, při které zemřel jeden z policistů, příbuzný stěžovatelek. ESLP zdůraznil, že podstatou námitek stěžovatelek nebyly nedostatky vyšetřování a procesu vedeného s původcem střelby, tj. s osobou, proti níž vedla bulharská policie zásah. Výhrady stěžovatelek směřovaly vůči absenci šetření, zda ke smrti jejich příbuzného přímo či nepřímo nepřispěla také nedbalost nebo opomenutí policie při plánování a vedení operace, resp. směřovaly – obdobně jako v nyní posuzovaném případě – k tomu, zda bylo vyšetřování těchto okolností dostatečné.

28. ESLP zdůraznil (bod 129), že „*takové vyšetřování je nutné, došlo-li ke ztrátám na životech za okolností, které by mohly znamenat odpovědnost státu v důsledku nedbalosti při plnění pozitivních závazků plynoucích z článku 2 Úmluvy.*“ ESLP dále uvedl, že dodatečná vyšetřovací povinnost (*additional investigative duty*) nemusí mít trestněprávní povahu, neboť v případě nedbalostních činů postačuje i občanskoprávní nebo kázeňské řízení (body 129 a 131). Podle ESLP tedy z hlediska článku 2 Úmluvy mohl stát v daném případě splnit své povinnosti účinného vyšetřování, i když nezačal vůči nadřízeným usmrčeného policisty trestní řízení. ESLP se proto zabýval tím, zda stát splnil své povinnosti vyplývající z článku 2 Úmluvy jinak, zejména prostřednictvím dvou interních šetření v gesci bulharského ministerstva vnitra, která podle něj mohou být – ve spojení s možností pozůstalých domoci se občanskoprávní žalobou odškodnění – vhodnou odpovědí na tvrzené nedbalostní pochybení příslušných orgánů. Taková šetření musí být účinná, vedena nezávisle, urychleně, důkladně a řádně, transparentně a s dostatečným zapojením příbuzných obětí (tamtéž, body 138-139). V citovaném případě ESLP konstatoval, že byl porušen čl. 2 Úmluvy, neboť interní šetření bulharského ministerstva vnitra nebyla iniciována *proprio motu*, a dále nedostála požadavku veřejného dohledu a zapojení příbuzných obětí do vyšetřování, kteří nemohli chránit své oprávněné zájmy (šetření byla čistě interní, probíhala v režimu utajení, a stěžovatelky se s jejich průběhem a výsledky mohly seznámit až po mnoha letech).

29. Lze shrnout, že stěžovateli coby otci jedné z obětí střelby na FF UK svědčí s ohledem na nosné závěry formulované ve věci *Ribcheva a ostatní proti Bulharsku* právo na dodatečné účinné vyšetřování, jehož cílem je prověření, zda ke smrti jeho dcery přímo či nepřímo nepřispěla také nedbalost nebo opomenutí policie při plánování a vedení zásahu. Dodatečné účinné vyšetřování musí dostát shora předestřeným kumulativním požadavkům, zahrnujícím – což je v nyní posuzované věci podstatné – transparentnost a dostatečné zapojení příbuzných obětí, projevující se zejména zpřístupněním vyšetřovacího spisu; nemusí mít v případě tvrzených nedbalostních pochybení trestněprávní povahu. Ústavní soud doplňuje, že pojem vyšetřování považuje za autonomní; vykládá jej v souladu s judikaturou ESLP. Není proto případná námitka, že ve věci, kterou nyní stěžovatel předkládá k posouzení Ústavnímu soudu, neprobíhalo vyšetřování, ba dokonce trestní řízení podle vnitrostátních trestních předpisů.

30. Ústavní soud při aplikaci ústavněprávních východisek přezkumu nyní posuzované věci předně považuje za nutné korigovat stanovisko vrchního státního zastupitelství, podle něhož byla povinnost vést účinné vyšetřování při zjištění porušení práva na život splněna (a v zásadě vyčerpána) již prověřováním provedeným v rámci trestního řízení

vedeného proti D. K. Krajským ředitelstvím policie hlavního města Prahy (srov. výše). Jak vyplývá z rekapitulace závěrů plynoucích z judikatury ESLP, dosah dodatečné vyšetřovací povinnosti je však širší a – opětovně řečeno – dopadá i na prověření případných nedbalostních pochybení v postupu či zásahu orgánů veřejné moci.

31. Stěžovatel se v nyní posuzovaném případě dovolává práva na účinné vyšetřování v souvislosti s uplatněním z něho plynoucího požadavku kontroly veřejnosti a zajištění účasti příbuzných, projevujícího se možností nahlédnout do spisu. S tím ne zcela koresponduje odpověď, již se mu dostalo v napadeném rozhodnutí vrchního státního zastupitelství. Dle státního zástupce, „[s]těžejní otázkou, na kterou jsem se při výkonu dohledu soustředil, se stalo vyhodnocení, zda státní zástupce MSZ správně posoudil neexistenci podmínek pro zahájení trestního řízení“. Tato otázka ovšem nebyla s ohledem na stěžovatelovu argumentaci navzdory odlišnému názoru vrchního státního zastupitelství klíčová. Odpovídá tomu rovněž shora shrnutý postoj ESLP v případě *Ribcheva a ostatní proti Bulharsku*, z něhož vyplývá, že nezahájení trestního řízení v souvislosti s šetřením případného pochybení policejních orgánů v průběhu zásahu proti střelci samo o sobě nepředstavuje porušení pozitivního závazku státu plynoucího z čl. 2 Úmluvy.

32. Stěžovatel v průběhu celého předchozího řízení usiloval o něco zcela odlišného – dožadoval se „pouze“ toho, aby provedené šetření, bez ohledu na jeho výsledek, probíhalo transparentně, čehož mělo být dosaženo právě prostřednictvím zpřístupnění spisu GIBS. Tento jeho požadavek zůstal nenaplněn.

33. Ústavní soud následně posoudil, zda s ohledem na shora citované závěry judikatury ESLP splnil stát své pozitivní závazky plynoucí z čl. 2 Úmluvy a přeneseně též čl. 6 Listiny jinými prostředky, přičemž dospěl k negativnímu závěru. Ústavní soud předně uvádí, že tento pozitivní závazek jistě nebyl splněn prostřednictvím činnosti zvláště zřízené vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny. Jak vyplývá z usnesení Ústavního soudu sp. zn. Pl.ÚS 27/24 ze dne 19. 2. 2025, ačkoli se parlamentní vyšetřovací komise může z vlastního rozhodnutí zabývat případy s trestněprávním pozadím, povaha a role tohoto orgánu je ryze politická a ústavní nároky vyplývající z práva na účinné vyšetřování se při jejím jednání neuplatní (bod 35). Žádoucí výsledek, tj. zpřístupnění spisu, nepřineslo ani jednání sněmovního výboru pro bezpečnost ani obecně vstřícný přístup GIBS (srov. výše, bod 14 tohoto usnesení), který Ústavní soud kvituje. Ústavní soud nepovažuje za dostačující ani možnost, kterou ve svém vyjádření předestřel Úřad (srov. výše), jenž při splnění dalších podmínek (zejména prokázání právního zájmu žadatele) v řízení o vnitřní kontrole odkázal na § 38 odst. 2 správního řádu, a v tomto ohledu uvádí, že takový postup klade na stěžovatele vyšší nároky, které nejsou slučitelné s nepodmíněností lidských práv (srov. Steiner, H., Alston, P., Goodman, R. *International Human Rights in Context: Law, Politics, Morals: Text and Materials*. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 290). Ústavní soud současně připomíná ustálené závěry rozhodovací praxe ESLP, že Úmluva zaručuje ochranu základních práv, která je praktická a efektivní, nikoliv jen teoretická a iluzorní (srov. nálezy sp. zn. I. ÚS 818/24 ze dne 23. 1. 2025, bod 37 a zde citovanou judikaturu ESLP).

34. Ústavní soud proto uzavírá, že nezpřístupněním spisu vedeného GIBS v souvislosti s šetřením postupu policejních orgánů při zásahu v budově FF UK byla porušena shora uvedená základní práva stěžovatele.

35. Pro úplnost Ústavní soud dodává, že právo stěžovatele nahlížet do spisu není bezbřehé, neboť některé dokumenty a údaje (např. utajované informace dle zvláštního zákona) nemusí být při nahlížení zpřístupněny (srov. přiměřeně § 65 trestního řádu). Ústavní soud ve své judikatuře rovněž upozornil na to, že právo nahlížet do spisu se nevztahuje na materiály, které jsou pouhými vnitřními pomůckami a pracovními materiály orgánů činných v trestním řízení. Tento závěr učinil Ústavní soud v podmínkách probíhajícího trestního řízení (srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 54/05 ze dne 26. 7. 2005), nicméně jeho podstatu lze využít rovněž ve stěžovatelově věci. Je na GIBS, aby posoudila, zda některé části stěžovatelem požadovaného spisu spadají pod uvedené výjimky, a případně učinila opatření k jejich ochraně (srov. přiměřeně nález sp. zn. II. ÚS 2156/21 ze dne 8. 11. 2021, bod 29).

VI. Závěr

36. Ústavní soud shrnuje, že odepřela-li GIBS stěžovateli právo nahlédnout do spisu vedeného v souvislosti s šetřením postupu Policie České republiky při zásahu v budově FF UK ze dne 21. 12. 2023, porušila tím základní právo stěžovatele na účinné vyšetřování vyplývající z práva na život podle čl. 6 Listiny základních práv a svobod a čl. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

37. Ústavní soud proto podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti částečně vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. b) tohoto zákona GIBS zakázal, aby pokračovala v porušování stěžovatelových základních práv, a přikázal jí, aby stěžovateli zpřístupnila spis související s šetřením shora uvedeného postupu Policie ČR, vedený pod č. j. GI-4151-70/ČJ-2023-842011-K.

38. Ve zbývajících částech, tj. ve vztahu k rozhodnutí státních zastupitelství, Ústavní soud ústavní stížnost odmítl jako návrh zjevně neopodstatněný podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Současně ze shora vyložených důvodů nepřiznal O. J., B. J. a. L. A. postavení vedlejších účastníků řízení.

P o u č e n í: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 4. srpna 2025

Pavel Šámal
předseda senátu